

Karolin de Megre
i Sofi Mas

*

**STARIJA,
ali
BOLJA,
ali
STARIJA**

Prevela
Eli Gilić

■ Laguna ■

Naslov originala

Caroline de Maigret and Sophie Mas

OLDER, BUT BETTER, BUT OLDER

Copyright © 2019 by Caroline de Maigret, Sophie Mas, Anne

Berest and Audrey Diwan

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Godine nisu važne,
ukoliko niste sir.*

LUIS BUNJUEL

SADRŽAJ

Vodi računa o sebi

- ROK TRAJANJA | 17
KRIZA SREDNJIH GODINA | 60
NEVIDLJIVA ŽENA | 69
JESU LI DVADESETE BILE NAJBOLJE GODINE? | 104
KOLIKO IMAŠ GODINA? | 110
OVO JE POSLEDNJI PUT | 130
KAKO TI JE DEJVID BOUVI SPASAO ŽIVOT | 172
ZAŠTO GRNČARSTVO? | 206
ODRASTANJE | 232

U stvari ljubav

- ONO NEŠTO | 26
LJUBAV JE IGRA | 46
STARIJA, ALI BOLJA | 81
PORODIČNI ODMORI | 114
ONAJ BIVŠI | 118
PROMENA PRAVILA U ODNOSU | 132
JOŠ JEDNO PRED FAJRONT | 146
NOVA LJUBAV | 160
PREDSTAVA O LJUBAVI | 174
NOVI ROMANTIČARI | 186
SAMA KAD JE TEŠKO | 197
POZITIVAN OBRT | 200
PREDIGRA | 216
MAJKA I SIN | 222

Samo kažem

- ZNAŠ DA SE NEŠTO PROMENILO | 3
DRUGA LJUBAV TVOG ŽIVOTA | 10
TUŠ | 13

- TRAG JASTUKA | 23
ZAČKOLJICE | 24
JOŠ NISI NAUČILA, IAKO SI SE TOLIKO PUTA PREŠLA | 34
PRESEDNIK FRANCUSKE | 53
ŽURKE / MAMURLUCI | 57
ANEGDOTA | 65
MRZIM | 66
KOKO ŠANEL | 76
GLUMCI / PEVAČI | 79
GINEKOLOG | 87
TOLIKO PUTA SI UVERAVALA SEBE DA VEŽBAŠ | 90
KAD SE RADUJEŠ POVRATKU KUĆI | 95
STVARI KOJE SI TVRDILA DA NIKAD NEĆEŠ REĆI, PRVI DEO | 100
IZGLEDAŠ UMORNO | 103
SIMON DE BOVOAR | 109
TO JE CELA ISTINA | 112
BORE | 123
BET DEJVIS | 139
SKROLOVANJE | 145
PESME KOJE I DALJE SLUŠAŠ | 150
BIOGRAFIJE | 159
STVARI KOJE SI TVRDILA DA NIKAD NEĆEŠ REĆI, DRUGI DEO | 178
MANJE OKO | 185
KOLEGE | 191
REKLI SU DA ĆE SE S VREMENOM PROMENITI | 202
DEVOJKA TI KAŽE | 205
MALO MUDROSTI | 210
RANI ODLAZAK NA SPAVANJE | 213
DŽORDŽ BERNŠ | 215
ŠMINKAŠ SE SVAKOG DANA | 227
DECA IZ PRVOG BRAKA | 230
STVARI KOJE SI PREŽIVELA, NA KRAJU | 244
MESTA U PARIZU GDE JE VREME STALO | 247

Veliko bekstvo

KO KAŽE DA MUŠKARCI LEPŠE STARE? | 14

ŠIFRA | 72

ŠUGAVO JE | 92

ZELENI SNOVI | 97

BILO JE LEPO DOK JE TRAJALO | 155

GLUVO DOBA NOĆI | 180

ŽIVOT BEZ MUKA | 220

Lepota zove

PRVI PUT | 7

PRIHVATI SVOJE NESIGURNOSTI | 29

SAVETI ZA ŠMINKANJE | 36

ŠTA BI KIT RIČARDS URADIO? | 42

ODA NESAVRŠENOSTI | 54

BOLJE DUPE | 58

O PLASTIČNOJ HIRURGIJI | 62

IGLA KAO ORUŽJE | 88

LUDI, BESMISLENI RECEPTI | 124

DISANJE PUNIM PLUĆIMA | 140

DEŠAVA SE SVIMA | 153

STILSKI TRIKOVI | 164

ALTERNATIVE HIRURGIJI | 192

DOBAR IZBOR | 228

MLAĐA DESET GODINA | 238

Starija,
ali bolja,
ali starija

ZNAŠ DA SE NEŠTO PROMENILO

Kad se probudiš i osećaš se sjajno, ali svi ti kažu da izgledaš umorno.

Kad odeš kod dermatologa da bi pregledao mladež, a on te pita gde želiš da ubrizga botoks.

Kad te tridestogodišnji tip čak i ne primeti na žurki.

Kad po njegovom ponašanju možeš da naslutiš kakav je ljubavnik.

Kad je predsednik Francuske mlađi od tebe.

Kad mamurluci postanu češći od žurki.

Kad bi radije izabrala seks u krevetu nego pod tušem.

Kad ideš u teretanu da radiš kardio umesto samo trbušnjake.

Kad uhvatiš sebe kako se svaki dan šminkaš.

Kad zaključiš da izgledaš sjajno na fotografiji na kojoj imaš dvadeset godina iako si je sve dosad mrzela.

Kad više ne znaš ko su svi popularni glumci ili pevači.

Kad ti neko kaže da imaš zavodnički pogled, ali zapravo si škiljila umesto da izvadiš naočare iz tašne.

Kad kažeš nekome da ga znaš od malih nogu.

Kad ispričaš anegdotu staru deset godina i shvatiš da je otada zapravo prošlo dvadeset godina.

Kad bi radije rano legla kako bi što bolje iskoristila sutrašnji dan.

Kad otkriješ da su biografije veoma zanimljive.

Kad se raduješ povratku kući.

Kad imaš kolegu koji se rodio iste godine kad si diplomirala.

Kad ljudi prestanu da te pitaju hoćeš li da rodiš još jedno dete.

Kad ti neka devojka kaže kako se nada da će jednog dana izgledati kao ti.

Kad ideš kod ginekologa radi mamografije umesto radi kontracepcije.

Kad osetiš bol u nekom delu tela i uplašiš se da je možda nastupio početak kraja.

Kad ti je jedno oko manje od drugog.

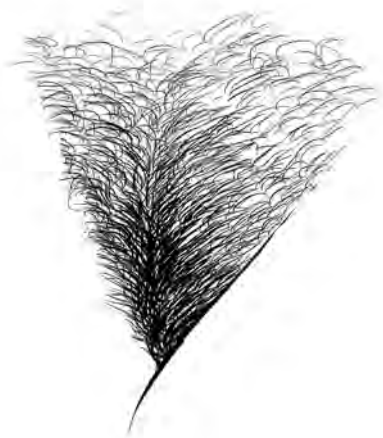
Kad moraš da skroluješ čitavu večnost da bi na nekom sajtu došla do svoje godine rođenja.

Kad te program za prepoznavanje lica na tvom telefonu ujutru ne prepozna.

Kad ti kažu da izgledaš „veoma dobro za svoje godine“.

Kad mladim devojkaama koje izvale nešto naivno više ne govoriš da su glupe, već se samo osmehneš.

Kad pomisliš da ti je ostao trag jastuka na obrazu, pa shvatiš da je nedelju dana kasnije i dalje tu.

Prvi put

Ranije si se radovala prvim iskustvima. Prvi poljubac, ispucale usne i srce koje samo što ne iskoči. Prva plata – tako mala da si je potrošila za tri noći. Prvi odlazak u klub s tonom šminke ne bi li prevarila izbacivače, drhteći od straha da će prozreti koliko stvarno imaš godina. Prvi sumnjivi tip koga si dovela kući da bi ga upoznala sa zbunjenim roditeljima, koji su ipak bili puni razumevanja. Onaj uznemirujući film koji si sama gledala u mračnom bioskopu. Prvi put kad si se sama vozila auto-putem, grozničava za volanom. Prvi put kad si popunila poresku prijavu i osetila se ozbiljno, kao prava odrasla žena. Prvi put kad te je dečko iz vedra neba ostavio, ali prebolela si – što te je iznenadilo. Ili kad si izgubila nevinost a ništa se nije stvarno promenilo. Prva noć koju si provela sama u prvom stanu.... Trenuci ispunjeni tugom, srećom i adrenalinom koji su obeležili kraj izvesnih razdoblja ili pak početak novih. S naklonošću se sećaš tih trenutaka zbog kojih si se razvijala. Prva iskustva sad su reda, ali ipak se dešavaju. Poprimaju nove vidove, složenije oblike.

Kad si primetila prvu sedu pre nekoliko godina, začudo se nisi mnogo potresla jer se nekim tvojim prijateljicama to desilo s dvadeset pet.

Ali zbog ovog prvog puta si užasnuta i obamrla. Pogodila te je kao malj po glavi čim si je ugledala kako te zavodnički posmatra. Usamljena bela vlas krije se usred tvojih stidnih dlaka. Nije priviđenje kao što si se prvobitno ponadala. Ponovo proveravaš pa je cimneš – svakako je tu i neće nestati. Ta dlaka je sve što vidiš; ona uživa u pažnji i ruga ti se. **Je li to uopšte normalno?** Nisi spremna za to, ne još. Znala si da određeni delovi tvog tela neće zauvek ostati isti i da je sve to deo igre, ali ne želiš nikakve veze s ovim prvim iskustvom.

Na ivici si samosažaljenja, ali utom se setiš one žućkasto-beličaste obrve koju imaš od petnaeste godine. Dobro je poznaješ. Ponovo izraste s vremena na vreme, uvek je gruba, uvek je sama, uvek na istom mestu s leve strane, bez pigmenta. Nikad ti nije izrasla još jedna nalik njoj – sve dosad. Ako i ova nova izjavi da je samostalac, spremna si da je ostaviš na miru. Pod uslovom da ostane usamljena.

*S naklonošću
se prisećaš trenutaka
zbog kojih si se razvijala.*

Druga ljubav tvog života

- Jeste da nije Leonardo Dikaprio – ali neće nestati posle prvog sudara.
 - **Niste odrasli u istoj zemlji – ali govorite istim jezikom.**
- Uopšte nije ono što si zamišljala, ali, srećom, stvarnost pobeđuje fikciju.
 - **Nema mnogo kose, ali ima bogat rečnik.**
- Nije protraćio mladost na pokušaje da uhvati savršeni talas, ali jeste pročitao knjigu *Starac i more*.
 - **Ne može da trči sprint kako bi stigao autobus, ali zato zna najbolje prečice.**
- Već ima decu. Odlično – imaš ih i ti.

ZNAŠ DA SE NEŠTO PROMENILO

**KAD BI
RADIJE
IZABRALA
SEKS
U KREVETU
NEGO
POD TUŠEM.**

KO KAŽE DA MUŠKARCI LEPŠE STARE?

I zašla si na večeru s društvom iz srednje škole, s ljudima koje obožavaš, ali viđaš samo jednom u dve godine jer vam je teško da uskladite obaveze.

Dobro se osećaš dok gledaš ta nasmejana lica, poglede iz kojih se vidi da im je stalo do tebe i slušaš smešne anegdote.

Dok prelaziš pogledom po ljudima za stolom, odjednom primećuješ nešto: lepotu žena oko tebe. Sve imaju nekoliko borbi i pobeda za sobom. Sve su prošle kroz različita iskustvenja. Međutim, jedno im je zajedničko. Sve pokušavaju da zadrže određenu sliku o svom telu, o svojoj zavodljivosti... onu sliku o sebi koja im se dopada.

A muškarci? Oni su druga priča...

Dok ih posmatraš, polako shvataš šta se zapravo krije iza fraze na koju svi – kako muškarci tako i žene – nasedaju: muškarci su tobože kao vino, što su stariji, to su bolji. Govorimo da su prosedi muškarci privlačni. Ponavljamo da njihove bore odaju iskustvo i povećavaju seksepil. Da su njihovi stomacići razoružavajući, a samim tim šarmantni. Dakle, zašto bi se muškarci uopšte trudili? Međutim, zašto ne bi... ali neki misle da je proseda kosa opravdanje za lošu frizuru, borice oko očiju za nezdrav ten a nekoliko kilograma viška za pivski stomak.

Zbog te navodne nepravde, žene veruju kako su unapred izgubile bitku te se trude duplo više od suprotnog pola da dobro izgledaju. Međutim, ako pogledamo stvarnost iz drugog ugla i odbacimo predrasude, shvatićemo nešto: žene stare lepo, možda čak i lepše od muškaraca.

ROK TRAJANJA

Bio je to rutinski odlazak kod lekara, na koji je išla otprilike jednom godišnje i radovala mu se koliko i tehničkom pregledu: mamogram, papa test, krvni pritisak, težina i *imate li redovan ciklus?* Međutim, tad je razgovor skrenuo u lične vode:

Želite li decu?

Nije došla da bi razgovarala o svom ličnom životu s ginekologom, ali uhvatila je sebe kako odgovara kao da je na kauču kod psihologa (umesto na ginekološkoj stolici, raširenih nogu u držačima): naravno, volela bi da postane majka jednog dana, ali trenutno je sama i ne želi da bude samohrana majka.

Sat otkucava.

Tišina. Te reči lebde u vazduhu.

Jeste li razmišljali o zamrzavanju jajnih ćelija?

I tek tako, budućnost joj je zapečaćena, s utisnutim „rok trajanja“. Prohujali su dani kad su joj govorili: „Polako, ima vremena.“ Ovo je prećutno značilo: „Šta si radila sve ove godine?“, ili još grublje: „Ona zamišlja da je muškarac.“

Kad bi bila iskrena prema sebi, priznala bi da *jeste* razmišljala o tome. Njena baka se izborila za pravo glasa; njena majka je dobila seksualne slobode i kontracepciju, pravo na razvod i abortus; a ona je (bar je tako mislila) stekla ista prava kao suprotni pol. Ne zavisi ni od koga. Može da bude uspešna bez griže savesti. Može da ima dete – pod svojim uslovima.

To nije negiranje, već želja da ciljeve pretvori u stvarnost – kao što je uradila sa svim ostalim: svojim poslom, svojom samostalnošću. Da, mogu ja to. Bilo je jednostavno: još nije našla pravog muškarca, konačno je uspela da upozna samu sebe i dovede u red sve što je postigla. Dete? Kasnije. Mlada je, u formi je, u teretani može da koristi steper pola sata a da ne povрати dušu. Trudnoća? Kasnije! Koliko je žena rodilo prvo dete u četrdesetim? Znala je dovoljno primera da ne brine o statistici.

Niz otrcanih reči prene je iz misli: ginekolog i dalje brblja o protokolu, hormonima, aktivaciji, tretmanima, injekcijama, operacijama. Molim!? Dok traži utočište na stolici koja odjednom deluje preveliko, shvata (nehotice) šta taj čovek govori. Plodnost opada posle trideset pete godine pa mnogi parovi ne mogu da „ostanu u drugom stanju“... ali treba misliti o kupovini vremena.

Nikad nije razmišljala o zamrzavanju jajnih ćelija. Bar ne svojih. Ne može iz glave da izbací glupu sliku pakovanja jaja u frižideru. Tu nema nikakve poetike – iščekivanja, računanja, čuvanja... Nije li ljubav sušta suprotnost tom činu? Slučajni susret, magični čin, nepredvidljiv i spontan. Ona je definitivno proizvod tradicionalnog vaspitanja, odgajena na verovanjima iz drugog veka (dvadesetog, kako se ispostavilo). Doktor predlaže da razmisli o tome i zakaže novi pregled ako hoće da započne proces iako je upozorava da samo zamrzavanje jajnih ćelija ne jamči da će biti plodne.

Kad se našla na ulici, ušeptrljala se s ključevima i torbom. Zatim je ušla u automobil kako bi se vratila onom životu koji je ostavila za sobom samo sat ranije.

* * *

Treba li da razgovara o tome ili da ćuti? Narednih nekoliko dana ispipava tu temu i otkriva da je veliki tabu. Plodnost predstavlja pretnju za takozvanu žensku tajanstvenost (ne, žena nema ni organe ni biološke probleme, već samo moć da uradi nešto kako bi joj se nov život pojavio među nogama). Ta tema izaziva sramotu ili strah od neuspeha na tom polju, od samoće, od propuštanja najplodnijeg perioda (kapitalistički zahtev da budemo produktivni ušunjao se i u naše spavaće sobe).

Uskoro se jezici razvezuju i pomaljaju se protivrečna mišljenja. Jedne su uštedele novac i već su to obavile, druge misle da je to neprirrodno, treće se samo boje. Na kraju, sama donosi odluku.

Skuplja hrabrost i s receptom ulazi u apoteku da uzme pribor za stimulaciju jajnika. Deluje joj zbunjujuće i pomalo zastrašujuće, ali shvata suštinu: sve počinje s njenim sledećim ciklusom.

* * *

Prvi dan menstruacije je prvi dan potpuno novog iskustva. Obeležava početak novog odnosa s njenim telom: ona doslovno uzima stvar u svoje ruke. Dok štipa donji deo stomaka i uvlači majušnu iglu, shvata da može to da uradi i da je bol podnošljiv – to joj deluje kao prva pobeda. Zna da će izgurati ovo do kraja. A najviše od svega, zahvalna je na toj šarenoj zbirci tkiva, vena, organa i ćelija od koje je sastavljena i koja će uraditi ono što će tražiti od nje.

Dvadeset dana kasnije: male, bezlične sobe na klinici za vantelesnu oplodnju imaju peskirane prozore kako ljudi ne bi videli jedni druge. Svi se stide kad rade nešto neuobičajeno. Oborenog pogleda, sramežljivo odlazi do dodeljene sobe. Sve se dešava veoma brzo: operacija traje samo pola sata. Ošamućenost posle buđenja iz anestezije povlači se pred pobeđničkim osećajem zato što je pobedila strah. Sad ima devet jajnih ćelija zamrznutih u tečnom azotu. Veoma je jednostavno. Ipak, oseća se kao da je primila više uboda, cunami joj besni ispod kože i u srcu. Čini joj se kao da su joj oduzeli nešto suštinsko, kao da je deo njene DNK nestao.

Sledećih nekoliko dana obuzimaju je naleti tuge, ali istovremeno se oseća slobodno. Hormoni joj luduju i puna je pitanja, ali zna da je to nov početak. Operacija joj ne deluje samo kao lekarski zahvat, već kao restartovanje, softverska nadogradnja

načina na koji prihvata sebe. Više se ne plaši da istražuje svoje želje ni pitanja koja će se možda pomoliti. Želi li zaista dete? Može li sama da ga podiže ako ne nađe pravog partnera?

Ponovo vodi užurban život, ali shvata da je sebi poklonila nešto, nešto suštinski važno: novu mogućnost. I još malo vremena da se zaljubi – zbog *pravih* razloga umesto da se zaleti u vezu samo zarad veze. Onaj zastrašujući sat što otkucava više je ne plaši. Utihnulo je ono *tik-tak* koje odjekuje našim telima kao tempirana bomba. Mirno razmišlja o svojim mikroskopski malim jajnim ćelijama, svojim kristalima pohranjenim u sedefastim kanisterima na temperaturi od -196 stepeni. Srećna je zato što nemoguće može ponovo da postane moguće.

ZNAŠ DA SE NEŠTO PROMENILO

Kad pomisliš
da ti je
ostao trag jastuka
na obrazu
pa nedelju dana
kasnije shvatiš da
je i dalje tu.

ZAČKOLJICE

Od belog vina Crno vino
ti srce ubrzano bije ti boji zube

Još nekoliko kilograma viška Još nekoliko bora
na zadnjici i butinama na ispijenom licu

Trčiš i umireš Radiš jogu
od bola u kolenu i umireš od dosade

Mlada madam Stara madmoazel

Izlaziš Izlaziš sa starijim
s mladim frajerom muškarcem
i izgledaš kao kuguarka i izgledaš kao sponzoruša

Vraćaš se kući posle ponoći Ustaješ pre osam ujutru

Biraš zaštitni faktor 70 Biraš preplanulost
i blede lice i bore oko očiju

Uništavaš kosu Prihvataš sede vlasi koje ti
farbanjem urušavaju samopouzdanje

Trudiš se da ne izgledaš Miriš se s tim da si se već
kao svoja majka pretvorila u svoju majku